

Porkoláb Ádám

A nyelvi nacionalizmus és fetisizmus ideológiájának korpusznyelvészeti vizsgálata magyar és angol nyelvű blogbejegyzésekben

A blogokkal kapcsolatos kutatási irányzat viszonylag frissen kialakult és még nem teljesen körvonalazódott része a hazai netnyelvészetnek. A hozzáférhető magyar nyelvű szakirodalom leginkább a blog műfaji definiálását tűzi ki célul (Bódi 2010a–b; Csala 2005, 2010; Juhász 2013; Petykó 2012). Üdvözlendő kivételnek számítanak például a blogok szerepét taglaló tanulmányok a vállalati kommunikációban (Borgulya–Háhn 2013) vagy az elektronikus zene rétegnyelvében (Jóri 2012, 2015).

A nemzetközi szakirodalomban – a magyartól eltérően – jóval fontosabb szerep jut a blogoknak. Kumar és munkatársai (2003, 1) szerint két hangsúlyos hozadéka is lehet az ilyen irányú kutatásoknak: a szociológiai motivációk elsősorban a blogoszféra kisebb, lokális aspektusaira, a technikai okok pedig a tradicionális internetkutatások és a blogoszféra összefüggéseire és időbeli változásaira összpontosítanak. Az angol nyelvű tanulmányok már több mint egy évtizede vizsgálják a legkülönbözőbb aspektusból a blogokat. Az általam ismert kutatások elemezték már a blogolást mint szociális aktust (Miller–Shepherd 2004); fontos szerephez jutott bennük a téma- és információterjedés folyamata is (Gruhl et al. 2004). Nem számít ismeretlen témának a blogokkal és blogírók napirendjével kapcsolatos adatgyűjtés (*agenda-setting*) sem (Delwiche 2005). Az angol nyelvű szakirodalomban megszokott a blogkommentek elemzése is (Mishne–Glance 2006). További vizsgálatokat végeztek a bloggerek és a kommentelők szociális hálójának megismerésére (Marlow 2006). A legutóbbi időben a szakirodalom már az idegennyelv-oktatás szempontjait is figyelembe veszi (l. Horváth 2009).

Ebben a publikációban arra vállalkozom, hogy **egy nyelvi mítoszt** („a magyar az egyik legnehezebb nyelv”) **blogok segítségével, empirikusan** vizsgáljak meg. Ehhez 15 magyar és 15 angol nyelvű blogbejegyzésben tanulmányozom a magyar nyelvhez kötődő szemantikai mezőt. A vizsgálat – a kisebb méretű, körülbelül 120 ezer szövegszót tartalmazó korpusz miatt – megköveteli a **kevert módszertan** alkalmazását. Ez sem megszokott a blogokkal foglalkozó tanulmányok módszertanában: ilyen viszonylatban nem tipikus a korpusznyelvészeti eszközök kiaknázása. (Néhány kivétel természetesen itt is akad, pl. Petykó 2012; a reklámok és a marketing szempontjából Eröss 2009, Háhn 2011; egyéb területen Jóri 2012, 2015.)

Jelen tanulmány – látszólagos különállása ellenére – több szempontból is kapcsolódik a magyarságtudományhoz és a kontrasztív nyelvészethez. Egyrészt a témaválasztása kapcsán, hiszen a magyarságkép bizonyos elemeit vizsgálja. Másrészt a kiválasztott elemzési terület miatt: kutatásaim során egyetlen olyan tanulmánnyal sem találkoztam, amely a magyar nyelvű blogfelhőt (továbbiakban: blogoszféra) megfelelő módon összehasonlította volna a nemzetközi kutatási adatokkal. A magyar blogokról szinte alig akad használható, empirikus kutatási adat. (Néhány kivétel: Borgulya–Háhn 2013; Jóri 2012, 2015.)

1. A blog mint műfaj bemutatása

Miként jeleztem, a téma kutatása időszerű és modern. A blogok terjedése hihetetlen ütemben zajlik még manapság is: egy longitudinális dolgozat 2006–2011 között vizsgálta a jelenséget.¹ 2006-ban (a kiinduló időpontban) még csak 35,8 millió blogról tudtunk, míg 2011 végén már 173 millió blog létezett. A blogok divatosságát még jobban érzékelteti egy másik statisztika,² amely a Tumblr-mikroblogok gyarapodásával foglalkozik a 2011 májusa és 2015 júliusa közötti időszakban. A vizsgált intervallumban a mikroblogok kumulatív száma 17,5 millióról 246,6 millióra emelkedett, tehát a tizennégyszeresére nőtt.

Azt, hogy az egész internetre kiterjedő adatokból mennyi a magyar nyelvű webre vonatkozó arány, sajnos nem tudtam meghatározni. Ehhez csak néhány ténytet találtam: Eröss (2009, 21) adatai szerint 2009-ben a legismertebb blogszolgáltatók körülbelül 178 000 magyar nyelvű blogot tároltak.³ Saját becslésem szerint – figyelembe véve az internet-teljesítmény növekedését, valamint a költségek dinamikus csökkenését és az okostelefónia elterjedését – 2015-ben a teljes internet körülbelül 300–350 ezer magyar nyelvű blogot tartalmazhat.⁴ Csak összehasonlítási alapként: a *magyar blog* kifejezésre 2015. október 21-i keresésem során 204 millió találatot adott ki a Google.

Maga a fogalom először – *weblog* alakban – Jorn Barger írásaiban került elő 1997-ben, a *blog* kifejezés pedig 1999-től mutatható ki az interneten (Herring et al. 2004, 1). Az első, modern elvárásoknak megfelelő webnaplót Tim Berners-Lee hozta létre 1991-ben (Winer 2002). A szakirodalom a blogok prototípusának a Dave Winer által szerkesztett „*24 Hours of Democracy*” weboldalt tekinti, amely 1996-ban került fel az internetre⁵ (Herring et al. 2004).

A blog szabatos definícióját egyik, Magyarországon népszerű blogszolgáltató oldalain sem találjuk meg, emiatt a szakirodalom segítségével kell meghatároznunk a műfaj jellemzőit. Az internetes nyelvészet egyik első kutatói, Susan Herring és munkatársai a következőképpen definiálják a blogot: „*olyan, gyakran módosított weboldalak, amelyek a dátummal ellátott bejegyzések fordított kronológiai sorrendet követnek*”⁶ (Herring et al. 2004, 1).

Miller és Shepherd (2004, 15) értelmezése másféle megközelítést sugall: „*Mi a blogot egy olyan műfajnak tekintjük, amely arra a kortól független, retorikai kényszerhelyzetre reflektál, amit annak saját ideje határoz meg*”.

Bayer Judit (2005, 15) jogi szemléletű munkájában így definiál: „*Naplószerű, rendszeresen folytatott, dátum szerint sorba rendezett bejegyzések, írhatja egy vagy több személy.*”

David Crystal definíciója szerint: „*[A blogokat] személyre szabott weboldaloknak tartjuk, ahol a tulajdonos időközönként üzenetet hagyhat*” (Crystal 2006, 15; vö. Crystal 2011). Crystal kiemelten említi a blogszövegek szerkesztetlenségét (*unmediated*). Szintén ő hívja fel a figyelmünket a blogoszféra következtében keletkezett új, angol szavakra: *blog hopping* (nagyjából: „*blugrás*”), *bleg* (megközelítőleg: „*könyörblog*”), *blogorrhea* (körülbelül: „*blogmenés*”), *bloggerina* (’*női blogger*’), *blog swarm* (’*egy bejegyzés híressé tétele ezernyi kommentár révén*’) (Crystal 2006, 239).

Bódi Zoltán Susan Herring alapján írja körül a blog műfaját: „*A weblog olyan webhely vagy weboldal, amely rövid, gyakran frissített, személyes, ám mégis nyilvánosságnak szóló jegyzeteket tartalmaz. A jegyzetek kronológiai sorrendben olvashatóak*” (Bódi 2010b, 37).

¹ <http://www.statista.com/statistics/278527/number-of-blogs-worldwide/> (Elérés: 2015. október 23.)

² <http://www.statista.com/statistics/256235/total-cumulative-number-of-tumblr-blogs/> (Elérés: 2015. október 23.)

³ Freeblog – 66 000 darab, Blog.hu – 58 000 darab, Blogol – 54 000 darab, Blogtér – nincs adat. (Eröss 2009, 21)

⁴ Becslésem az az adat segíti, mely szerint 2004. augusztusban a 33 000 magyar blog létezett, míg 2005 februárjában már 82 000 (Bógel 2006, 34). A szám azért nem számottevően nagyobb, mert az Eröss által felsorolt blogszolgáltatók közül már csak a Blog.hu működik.

⁵ A weboldal a <http://scripting.com/twentyFour/default.html> oldalon még elérhető volt 2015. október 21-én.

⁶ A magyarul meg nem jelent idézetek a tanulmány szerzőjének fordításai. – P.Á.

Petykó Márton korpuszelemzéssel és kognitív nyelvészeti modellek segítségével végzett kutatásának végén a következőképpen határozza meg az internetes napló műfaját: „*a blog olyan diskurzusok interneten megjelenő, nyilvános, címmel rendelkező, dinamikusan változó soraként definiálható, amelyek dátumozottak, indulásuk időpontját tekintve egymást lineárisan követik, valamint legalább egy, a diskurzust létrehozó, azon belül pedig első és egyedi megnyilatkozásként funkcionáló bejegyzésből (posztból) állnak*” (Petykó 2012, 65).

Juhász Valéria szerint „*a blog olyan, gyakran módosított weboldal(ak), ahol a bejegyzések dátumhoz kötöttek, és időben előre vagy visszafelé haladva is szerkeszthetők*” (Juhász 2013, 4).

Blognak nevezek tehát minden olyan rendszeresen frissített, általában fordított időrendű bejegyzésekből álló weboldalt, amely a szerző vagy szerzők honlapon közölt intenciója szerint blogként íródik. A blog legfőbb szerepét már nem kizárólag a személyes élmények és információk megosztásában látom, hanem figyelembe kívánom venni a blogok társadalmi hasznát és marketingerejét is.

1.1 A blogok típusai

Rebecca Blood írta le először 2002-ben a blogműfajok archetípusait (Blood 2002). Blood eredetileg csak két csoportot különböztetett meg: a *filter-style* típust és a személyesebb *blog-style* típust.

Krishnamurthy (2002) csoportosításában finomítja Blood modelljét. Ő már a műfajt két dimenzió alapján sorolja csoportokba: személyes és téma szerinti tagolásban. Ilyen szempontok alapján megkülönböztet online naplókat (*online diaries*), segítő csoportokat (*support group*), *enhanced column* típusú blogokat és kollaboratív tartalmakat (*collaborative content*).

Miller–Shepherd (2004, 7) tanulmánya a *The Weblog Review* oldal tematikus blogcsoportosítását veszi alapul. Ennek alapján a következő kategóriákat használják: *felnőtt, animációk, camgirl, számítógép, szórakozás, humor, film, zene, hírek/linkek, személyes, fotó, spanyol/portugál, tini és videójátékok*.

Susan Herring és munkatársai (2004) a blogot funkciói szerint tárgyalják: az erőteljes párhuzam Blood csoportosításával szembevetendő. A modell szerint a blogok három kategóriába sorolhatóak: személyes blog (*personal journals*); „*filter-style weblog*” (a szerző életén kívüli események leírása) illetve *knowledge-logok* (egy témához kapcsolódó információk összegyűjtése).

A téma egyik első magyar kutatója, Csala Bertalan a blogok formai kritériumai szerint osztályoz (Csala 2005, 2010). Kategóriái: csak szöveges blog (nagyon ritka); fotóblog; linkgyűjtő blog; személyes blog; e-média (blogazin); társasági blog; tematikus blog; blogképregény.

Saját véleményem szerint az elrendezések konvencionálisabb perspektívái mellett egy új szempontot is figyelembe kell vennünk: **elengedhetetlenül fontos az új trendek hatásait előre beépíteni a csoportosításokba**. Emiatt úgy vélem, hogy nélkülözhetetlen egy átfogóbb, a blogszoftverek változásaira nem annyira fogékony, tehát társadalmi funkciókra építő rendszerezés kidolgozása. Ez a kategóriarendszer nem épülhet formai módokra vagy szerzői minőségre. Ennek szellemében én két nagyobb kategóriát különítek el:

Az első fogalomkör a blog klasszikus funkciójához kapcsolódik:⁷ *e tematikus csoportban a blog a saját tartalmak (fotók, irodalmi művek, tudományos írásművek) megosztásának eszköze*. Itt a blogolás egy személy vagy egy kisebb csoport érdekében történik, nekik hoz hasznot (a szó kulturális, szabadidős vagy anyagi értelmében). Ebbe a csoportba sorolom a személyes tartalmú blogokat, illetve minden olyan blogjellegű tartalmat, amely irodalmi vagy tudományos művek közzétételére, személyes gondolatok megosztására irányul, esetleg a politikai ellenzéki

⁷ Vesd össze: Miller és Shepherd (2004, 6): „*Úgy tűnik, hogy a blogok eredetileg az érdekes információk megosztásáért jöttek létre*”.

véleménynyilvánító eszköze. Szintén ide tartoznak a különböző szervezetek és alapítványok, illetve cégek munkájának népszerűsítésére létrejött blogok.

A másik csoportban a blogolás inkább társadalmi haszon vagy egy nagyobb társaság érdeke szerint valósul meg. Ide sorolom a blogmagazinokat, a különböző fogyasztóvédelmi blogokat, szociológiai, pedagógiai vagy antropológiai indíttatású webnaplókat. Azaz összefoglalóan az olyan tartalmakat, amelyeknek célja nem elsősorban a saját tartalmak megosztása.⁸

Az általam megadott kategóriák a profit fogalma köré épülnek, amely leginkább a gazdasági és a politikai nyelvezet eleme. Ehelyütt való feltüntetése azonban szükségszerű, hiszen a népszerű blogok esetében általánossá vált, hogy a nagyobb szépségipari, illetve informatikai cégek építenek a blogok reklámerejére, s ezzel pénzbeli értéket rendelnek a webnaplókhoz. A blogok és az őket formáló szerzőik mára vitathatatlanul védjeggyé, produktummá, az Y-generáció számára új reklámfelületté váltak.

Mindez teljesen átértékeli – a Peter Elbow (idézi: Miller–Shepherd 2004, 9) által – „magánírásnak” (*private writing*) nevezett blogjellemzőt: a cél – a Youtube, illetve a különböző blogszolgáltatók üzletiesedésével – már nem csupán az egyéni tartalom elkészítése a többiek reakcióitól való félelem nélkül. A blogok szerepe manapság már más: **a fiatalok szemléletmódjának és igényeinek formálása**. A blogokon belül folyó interakciót több kifejezéssel is illeti a szakirodalom: „*beszélgetések*”, „*közösségek*”, „*robbanásszerű interakciók*” és „*politikai viták*” (Marlow 2006, 1). Mindezek miatt tartom megfelelő eszköznek arra, hogy az adott társadalmi vagy életkori csoport nyelvhez kapcsolatos viszonyrendszerét, nyelvi hiedelmeit kimutassa. Kutatásom másik részében arra a kérdésre keresem a választ, hogy kontrasztív szemantikai értelemben milyen különbözőségek és hasonlóságok fedezhetőek fel egy olyan alapvető nyelvi kérdésben („a magyar nyelv nehézsége”), amelyről szinte mindenkinek megvan a saját, markáns véleménye.

A nyelvi ideológiák és babonák esetében az internetes anyaggyűjtés teljesen bevettnek számít (l. pl. Domonkosi 2007; Lanstyák 2011; az internetes nyelvváltozat és a hagyományos írott nyelvi norma viszonyáról l. Porkoláb 2015). Természetesen a magyar blogoszférát eddig még alig vizsgálták pragmatikai szempontból, így tanulmányom egy részében arra vállalkoztam, hogy e fentebb említett szakirodalmi elemzéseket magyar mintán is megismételjem.

2. A nyelvi ideológiákról és a magyar nyelvi mítoszokról

Lanstyák István szerint a nyelvi ideológiát egy szűkebb és egy tágabb keretben lehet értelmezni. A szűkebb értelmezés szerint a nyelvi ideológiák olyan eszmék, amelyek a nyelvi rendszerrel, illetve annak működésével, a nyelvhasználattal, a nyelvi közösségek helyzetével vagy a nyelvek egymáshoz való viszonyával kapcsolatos tények indoklására szolgálnak (Lanstyák 2011, 49). A másik, tágabb felfogás értelmében nyelvi ideológiának tekinthető bármilyen nyelvi vonatkozású vélekedés, attól függetlenül, hogy van-e magyarázó vagy igazoló szerepe (uo.).

Lanstyák szerint a nyelvi mítoszok „nem racionális belátáson, hanem hitbeli meggyőződésen alapulnak, nem szokás őket megkérdőjelezni” (Lanstyák 2014, 80). Majd hozzáteszi: „A mítoszok – irracionális, illetve emocionális indíttatásukból következően – különféle érzelmi és más valós szükségleteket elégítenek ki” (uo.). Lanstyák több írásában is (pl. Lanstyák 2009, 2014) párhuzamot von a szó elsődleges, szótári jelentése és a nyelvvel kapcsolatos tévhitek

⁸ Természetesen nem állítom, hogy valamennyi blog vegytisztán vagy az egyik, vagy a másik kategóriának lenne megfeleltethető. E két kategória a későbbiekben minden bizonnyal finomításra és bővítésre szorul majd, hiszen például a blogmagazinokat szerkesztő újságírók munkájukért anyagi ellenszolgáltatást kapnak, ami látszólagos ellentmondásban áll a csoport meghatározásával.

között. Meghatározásába a mítosz antropológiai értelmezését is beépíti: egyértelmű kapcsolatot feltételez a nyelvközösség kultúrája és az ahhoz kapcsolódó mítoszok között. Ezek a mítoszok természetesen nem egységesek: jó példa erre Petteri Laihonen munkája, amelyben a szerző a romániai Bánság magyar standardhoz kapcsolódó nyelvi ideológiáit és babonáit elemzi (Laihonen 2009). Ugyanílyen típusú elemzésnek tekinthetjük a magyarországi magyarok attitűdvizsgálatát Domonkosi Ágnes (2007) munkájában. A szerző a kérdőívezés módszere mellett – hasonlóan jelen tanulmány módszertanához – internetes források segítségével is áttekinti a *de viszont* szókapcsolathoz, a *hát* kötőszó mondatkezdő helyzetéhez és a magyar szenvedő szerkezetekhez kapcsolódó attitűdöket. Van viszont egy fontos különbség Domonkosi Ágnes munkája és az én tanulmányom között: az idézett szerző a klasszikus netnyelvészet alapján fórumhozzászólásokat analizált. Ezek a spontánabb, valódi „írott beszélt” megnyilatkozások módszertanilag alkalmasabbak egy nyelvi jelenség vagy hiba vizsgálatára. Én – mivel nem ösztönös nyelvi jelenségeket szeretnék szemügyre venni – elsősorban ideologikus nyelvészeti sztereotípiákat és egyéb nyelvi ideológiákat keresek korpusznyelvészeti és tartalomelemzési módszertannal, ehhez pedig szükség van a szerkesztett szöveg egészének áttekintésére.

Szepesy Gyula (1986) a nyelvi babonák számát százas nagyságrendűnek gondolja. Véleménye szerint ezek leginkább az alaktan, a mondattan és a lexikológia területét érintik. Alapelvnek tekinti, hogy helyesnek kell tartanunk az olyan nyelvi alakokat, amelyek – kvázi a szokásjog elve alapján – több évszázada szerepelnek a nyelvünkben.

Terjedelmi és gazdaságossági okokból az általam választott korpuszban elsősorban a nyelvi fetisizmus és a nyelvi nacionalizmus nyelvi ideológiáit keresem (a fennmaradó nyelvi ideológiák rövid leírását l. Lanstyák 2011, 2014). Valószínűnek látszik, hogy a magyar nyelvű blogbejegyzésekben fog jobban kidomborodni a magyar nyelv különleges helyzete és ősi, misztikus jellege. Az angol nyelvű alkorpuszban elsősorban azt szeretném megvizsgálni, hogy milyen magyar nyelvvel kapcsolatos hiedelmek, előítéletek találhatóak meg a nem magyar anyanyelvű beszélők esetében.

2.1 Az általam vizsgált nyelvi ideológiákról: a nyelvi nacionalizmusról és a nyelvi fetisizmusról

Az általam vizsgált nyelvi mítosz („a magyar nyelv nehéz, mert különleges”) a nyelvi nacionalizmus és nyelvi fetisizmus nyelvi ideológiáinak sarokköve; részben ennek is köszönhető, hogy sajátos jellemzőkkel bír. Egyrészt a szakirodalmi előzmények több nyelvi babonával kapcsolatban is kiemelik a közoktatás, a tanárok szerepét a jelenségek terjesztésében (pl. Szepesy 1986; Domonkosi 2007, 149). E nyelvi mítosz esetében ez nem kimutatható, másrészt egyetlen tanulmányban sem olvastam arról, hogy ilyen természetű nyelvi babonát a nyelvészek vagy nyelvműveléssel foglalkozó szakemberek terjesztenének. Ennek a nyelvi babonának a forrását, terjedésének specifikumát a későbbi vizsgálatoknak még meg kell határozniuk.

A magyar nyelv túlzott nehézségéről, „elsajátíthatatlanságáról” alkotott kép **természetesen téves**, de jelentős részét képezi a nyelvi nacionalizmus és nyelvi fetisizmus eszmerendszerének. A nyelvelsajátítás kutatásában (és persze a hungarológiában is) evidenciának számít, hogy egy nyelv megtanulása elsősorban a nyelvtanuló motivációján, a forrásnyelv és a célnyelv nyelvi hasonlóságain és különbségein, továbbá bizonyos értelemben a nyelvtanításban felhasznált módszerek és taneszközök hatékonyságán múlik. E tévhit további cáfolatát olvashatjuk például Tolcsvai Nagy Gábor tanulmányában:

„A magyar nyelv kétségkívül különbözik az indoeurópai nyelvektől, de »idegenségét« feltételezni bizonyral túlzás. A magyar nyelv nem tragikusan különbözik környezeté nyelveitől, ahogy a finn sem. A honfoglalás óta eltelt tizenegy évszázad az areális nyelvi jelenségek kialakulásában azt mutatja, hogy a nyelvi és kulturális kölcsönhatások inkább közelítést eredményeztek a kontaktusjelenségekben...” (Tolcsvai Nagy Gábor 2009, 71)

Nádasdy Ádám még határozottabban tagadja ezt a nyelvi babonát:

„A nyelvnek – pontosabban a nyelvűségnek, tehát hogy hol milyen nyelvet használnak – érdeemben, lényegileg nincs köze a társadalomhoz, amely beszéli... Ami X nyelvet X nyelvű teszi, tehát a hangtani és a nyelvtani rendszer milyensége, az nem tükröz az égvilágon semmit, legkevésbé valamely kor valamely társadalmát” (Nádasdy 2003).

Lanstyák ezt a nyelvi babonát a **magyar nyelv jellegével kapcsolatos nyelvi mítoszok** csoportjába sorolja (Lanstyák 2014, 87). Ilyen esetben a beszélők a magyar nyelvet kifejezőbbnek, ősibbnek, más nyelvektől teljesen eltérőnek, tehát jobbnak gondolják. Szerinte „nacionalizmus lényege az emberi személyiségre hatást gyakorló identitások egyikének, a nemzeti identitásnak az abszolutizálása” (Lanstyák 2009, 80–81). Ebből egyenesen következik a nyelv szentként való tisztelete, más nyelvektől eltérő szerkezete, ami miatt megérdemli a nagyrabecsülésünket. A nyelvi nacionalizmus és fetisizmus szókészlete a szakralitás szemantikai mezőjébe tartozó elemeket tartalmaz: vétkezhetünk a nyelv ellen, sőt meg is szentségteleníthetjük (Lanstyák, uo.).

A két nyelvi ideológiát – a kvantitatív módszerek eredményességének megállapítására – megpróbáltam a Magyar Nemzeti Szövegtárban⁹ (rövidítve: MNSz) is kimutatni. 2015. október 22-én kerestem valamennyi alkorpuszban a <magyar nyelv>; a <magyar nyelv gyönyörű>, illetve a <nyelv romlik> szókapcsolatokra.

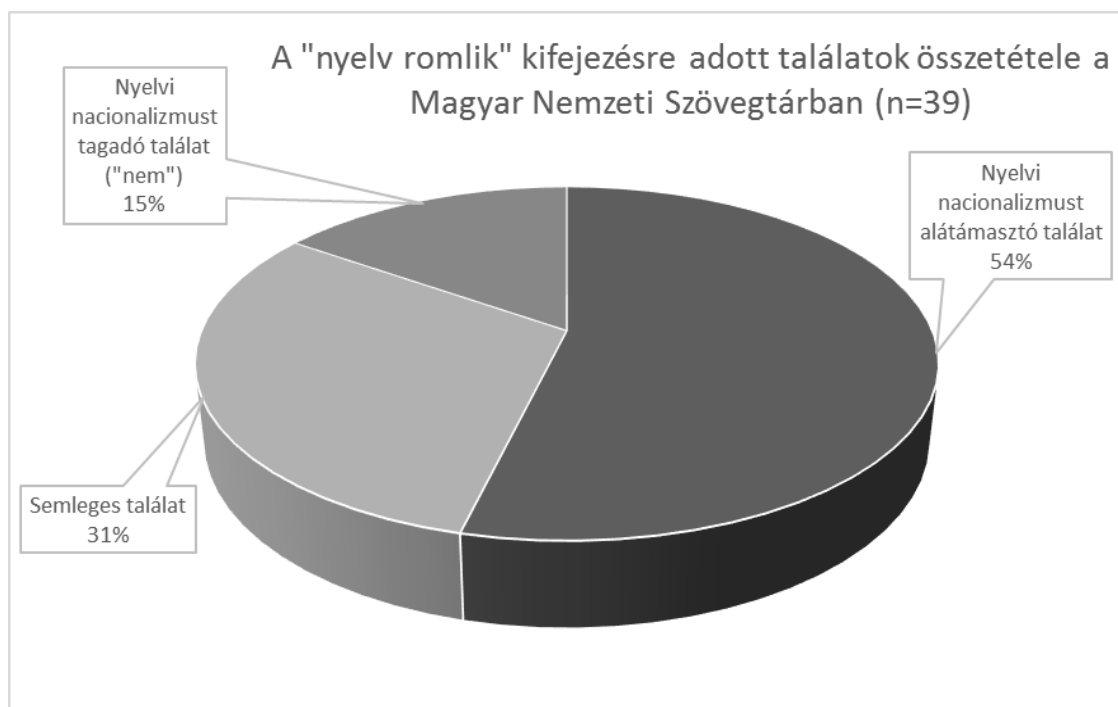
Bal oldali kontextus	Kulcsszó	Jobb oldali kontextus
a (védelemre szoruló, romló) beszélt	nyelv	állapotában, illetve a költői nyelvben, a poézis eszközében.
Köznyelvünk általános romlásával párhuzamosan romlik-e az irodalmi	nyelvünk	is?
A	nyelv	sokat romlott.
is odafigyelünk, hogy akkorra a fakó, zengéstelen	nyelv	hézagossá, töredezetté romlik.
Talán nem hatott úgy át a magyar népnyelv érzete, mint oly nagy költőt kellene, az irodalmi	nyelv	pedig évek óta romlik, több-több idegenszerűt vesz magába.
és elsőként vonta le a következtetést, hogy a kolakmenci romlott ugar	nyelvet	beszélő Zsonnát egy tiszta, őseredeti ugar nyelvet.
A románokat tartották olasznak is,	nyelvüket	romlott olasznak.
De az sem kizárt, hogy ez a különbségtétel már nem mindnyájunkban él, és lassan bevetté válik ma még „hibásnak” bélyegzett forma – számtalan példa van erre. A	nyelv	ugyanis nem romlik, hanem változik.
Riporter: – Azt mondta nekem egyszer egy pedagógus, egy tanító, hogy azért is romlik a	nyelvünk,	mert az iskolákban nem tanítják jól, vagy nem tanítják eleget például a magyar népdalokat.

1. táblázat A <nyelv> lemma és a <romlik> ige néhány előfordulásának közvetlen szöveggörnyezete. (KWIC)

A <magyar nyelv> kifejezés 23 539 alkalommal fordult elő a teljes korpuszban. Ez az adathalmaz viszont nyers és rendezetlen: kézi válogatása a nyelvi nacionalizmus szempontjából – a nagy elemszám miatt – nem lehetséges. Emiatt szükséges volt a keresés további finomítása: a <magyar nyelv gyönyörű> szókapcsolat 27, míg a <magyar nyelv romlik> kereső kifejezés 5 találatot eredményezett.

⁹ A Magyar Nemzeti Szövegtár egy lemmatizált, 187,6 millió szövegszót tartalmazó korpusz, amely – előzetes regisztráció után – ingyenesen használható a <http://clara.nytud.hu/mnsz2-dev/> címen.

Mivel a nyelvi nacionalizmus és nyelvi fetiszizmus nem kizárólag a magyar nyelvhez kötődik, ezért megpróbáltam az általánosabb <nyelv romlik> kifejezésre is keresni. A kereső 39 találatot adott ki, melyek tagolódását az 1. ábra mutatja. (A <nyelv gyönyörű> kifejezésre azért nem kerestem, mert túl általános találatokat eredményezett volna, valamint e szóösszetétel nem annyira jellemző az általam vizsgált nyelvi ideológiákra.)

1. ábra A <nyelv romlik> kifejezésre adott találatok összetétele a Magyar Nemzeti Szövegtárban (n=39)

Láthatjuk, hogy a Magyar Nemzeti Szövegtár 187,6 millió szavas szövegtárjában – kvantitatív korpusznyelvészeti módszertannal – mindössze 21 találat esetében mutatható ki egyértelműen a nyelvi nacionalizmust és a nyelvi fetiszizmust. Ezt a találati arányt nem tartom elfogadhatónak. Természetesen nem állítom, hogy ilyen jellegű, kvantitatív módszertannal nem lehetséges vizsgálni a nyelvi ideológiákat: a megfelelő, tipikusnak tekinthető keresőszavak variációi jó közelítéssel jelentősebb találati arányt eredményeznének. Jelen vizsgálat célja mindössze az volt, hogy egy harmadik forrásból származó adathalmaz elemzésével létrehozza a kutatás triangulációját.

3. A korpusz összetétele és jellemzői

A Magyar Nemzeti Szövegtárban történt kutatás után világossá vált számomra, hogy a nyelvi ideológiákat nagyobb hatékonysággal leginkább kvalitatív módszertan segítségével lehetséges kimutatni. Emiatt a vizsgálathoz felhasznált korpuszt magam alakítottam ki az adatgyűjtés időpontjában elérhető blogok közül. A vizsgálatba bevont szövegtést 15 magyar és 15 angol nyelvű blognak a magyar nyelv nehézségével kapcsolatos bejegyzéseit tartalmazza. A kereséshez a Google keresőt használtam fel.

A szövegtéstbe nem válogattam bele nyelvészeti vagy nyelvészek által írt blogokat, viszont amatőr nyelvészek által írtakat igen. A találatok között megjelenő nyelvviskolák üzleti honlapjait is kihagytam a korpuszból. A szövegtár elemeit a kereső első 15 oldalának átvizsgálásával készítettem el. A vizsgálati anyag a 'magyar nyelv nehéz blog' és az 'Hungarian language difficult

blog kifejezések segítségével állt össze a Google keresőben. A Google keresési algoritmus azokat a találatokat is megjeleníti, ahol tartalmában a szöveg vitatkozik a nyelvi babonával: emiatt nem volt szükség arra, hogy a keresést tagadószavakkal is megismételjem.

A szövegtest összeállításakor tematikus szűrést is elvégeztem azért, hogy kizárólag a megjelölt témával kapcsolatos blogbejegyzések alkossák a vizsgálati anyagot. Az angol korpusz nem kizárólag angol anyanyelvűek által létrehozott szövegeket tartalmaz, hanem például egy brazíliai beszélő angol megnyilatkozását is.

A teljes korpusz 120 755 szót (*token*) és 7050 szóalakot (*type*) tartalmaz. A teljes korpusz típus-jel/példány aránya (*type-token ratio*) 0,058. A korpuszban található blogbejegyzéseket 2015. október 20-án gyűjtöttem össze. Az elemzés során a szűrt, nem lemmatizált korpuszt szövegszerkesztőben editáltam és tároltam: megtisztítottam az ismétlődő, nem felhasználók által írt soroktól („Válasz” szöveg, „Felhasználói Feltételek” szöveg, permalink stb.). A korpusznyelvészeti elemzéshez a *KWIC Concordance for Windows* program 5.2¹⁰ verzióját használtam fel.

A korpusznyelvészeti alkalmazása bár nem tipikus, de nem is példa nélküli a kontrasztív szemantikában (l. pl. Váradi 2001). Váradi Tamás párhuzamos korpuszok segítségével vizsgálta meg Orwell *1984* című regényében a *head*, *give* és *with* szavak magyar fordítási alternatíváit. Optimális esetben – ha léteznének a témában megfelelően feldolgozott, lemmatizált, kétnyelvű alkorpuszok – ezt a vizsgálati irányt kellene követnem. Viszont a vizsgálati módszer hátulütője – ahogyan azt Váradi is elismeri – az ilyen, alaposan feldolgozott szövegek hiánya (Váradi 2001, 274).

Én az anyaggyűjtés során azzal a szakirodalmi szemléletmóddal értettem egyet (pl. Bergh et al. 1998), amely szerint az interneten fellelhető nyelvi anyag alkalmasabb bizonyos típusú korpusznyelvészeti kutatások alapjául, mint a lemmatizált, nagyszámú szövegszót tartalmazó, úgynevezett monitorkorpusz (pl. a Magyar Nemzeti Szövegtár, Bank of English, HKUST Corpus stb.). Bergh és munkatársai szerint tagadhatatlan, hogy az interneten elérhető anyagok – ellentétben a terjedelmesebb, nemzeti szövegtörzsekkel – nem lemmatizáltak, szövegtípusok szerint kiegyenlítetlenebbek, nem elérhető hozzájuk a konkordancia-analízis (Bergh et al. 1998, 45). Viszont bizonyos nyelvi jelenségek vizsgálatára (mint a grammatikai jelenségek) alkalmasabbak, nem kerülnek pénzbe, valamint az informatika fejlődésével egyre inkább kiszolgálhatják a korpusznyelvészeti szempontjait is.

3.1 Az általam használt szöveganyag forrásai

A szövegtestet alkotó blogbejegyzések 2015. október 22-én még elérhetőek voltak.

Magyar nyelvű alkorpusz

- <http://www.megertestablazata.hu/irfolyam/2013-11-21/mitol-kulonleges-magyar-nyelv>
- <http://magyarelme.blogspot.hu/2011/06/magikus-magyar-nyelv.html>
- <http://irmagok.blogspot.hu/p/foldontuli-nyelv-magyar-nyelv.html>
- <http://mindenegybenblog.net/egy-elkepeszto-bizonyitek-hogy-utanozhatatlan-134883>
- http://index.hu/kultur/korrektor/2010/11/11/a_magyar_nyelv_halalos_itelete/
- <http://www.urbanlegends.hu/2006/05/nehez-nyelv-e-a-magyar/>
- <http://spontareality.blogspot.hu/2010/11/kommunikacio-magyar-nyelv.html>
- <http://globspot.hu/sztorik/magyarorszag-es-a-magyar-nyelv-kulfoldi-szemmel/>
- <https://maxval1967.wordpress.com/2012/05/11/melyik-a-legnehezebb-es-legszebb-nyelv/>
- <http://blogokrolneked.cafeblog.hu/2015/08/06/tobbnyelvu-blog-biztosan-megeri/>

¹⁰ A szabadon felhasználható program Satoru Tsukamoto munkája. Segítségével elvégezhető a korpusz konkordancia analízise; összeállítható a szövegtest szólistája, és lehetőség van a korpuszban kulcsszavak keresésére, amelyet kontextussal együtt jelenít meg a szoftver. Jelenleg (2015 októberének végén) a legfrissebb programváltozat az általam használt 5.2 verziószámú. A szoftver korlátozás nélkül letölthető a http://www.chs.nihon-u.ac.jp/eng_dpt/tukamoto/kwic_e.html címről.

- <http://www.origo.hu/techbazis/20120926-digitalis-kihalas-fenyegetheti-a-magyar-nyelvet.html>
- <http://www.finland.hu/public/default.aspx?contentid=306478>
- <http://bircahang.nolblog.hu/archives/2014/05/07/nepi/>
- <http://gondolabresztoszekelyeknek.blogspot.hu/2012/01/nehez-e-magyar-nyelv-oswald-gschnitzer.html>
- http://nadoritestulet.network.hu/blog/magyar_nadori_szovetseg_mnasz_klub_hirei/nehez-a-magyar-nyelv-mit-mondtak-a-kulfoldiek-a-magyar-nyelvroi

Angol nyelvű alkorpusz

- http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2010/08/hungarian_philology
- <https://www.onehourtranslation.com/translation/blog/hungarian-one-most-difficult-language-foreigners-learn>
- <https://blog.unbabel.com/2015/03/06/japanese-finnish-or-chinese-the-10-hardest-languages-for-english-speakers-to-learn/>
- <http://www.usingenglish.com/articles/which-most-difficult-language.html>
- <http://travel.cnn.com/all-hungarian-me-udvozoljuk-one-europes-trickiest-languages-332111>
- <http://hungarymissionary.blogspot.hu/2015/06/what-crazy-week-first-of-all-im-being.html>
- <http://anamericaninbudapest.com/?p=15>
- <http://hemadebudapest.blogspot.hu/2009/07/hungarian-language-unique-and-difficult.html>
- <https://blog.udemy.com/hungarian-alphabet/>
- <http://www.brazilianpolyglot.com/2012/05/are-you-afraid-of-hungarian-language.html?m=1>
- <http://europeanadventure.de/insights-into-the-hungarian-language/>
- <http://www.memrise.com/blog/10-monolingual-countries-where-you-need-to-know-th/>
- <http://www.the-american-interest.com/2011/08/20/hungarians-perplex-world-with-weird-language-policy/>
- <http://blogs.fco.gov.uk/jonathanknott/2012/02/28/getting-the-ball-rolling/>
- <http://alexandersvitych.com/2014/02/07/hungarian-and-russian-strangers-or-relatives-part-1/>
- <http://wanderled.tumblr.com/post/58241578253/most-difficult-languages-for-english-speakers>

4. Az eredmények ismertetése

4.1 A korpusz elemzése kvantitatív (korpusznyelvészeti) módszertan segítségével

Az elemzés első fázisában megismételtem a Magyar Nemzeti Szövegtárban elvégzett KWIC-vizsgálatot, amelynek során a keresett szó a szöveggörnyezetében található. Mivel elsősorban a már leírt előfeltevésemet szerettem volna igazolni, így a szűrt és tematizált szövegtesten – a hamis találatok kisebb arányával – elégséges volt csupán a *<nehéz>*, illetve a *<difficult>* keresőszót használnom. A magyar alkorpusz 15 blogbejegyzésének átvizsgálása 21 találatot eredményezett: ezek esetében 8 találat semleges, illetve tagadó formájú („*nem nehéz nyelv, csak más*”). Tehát a magyar alkorpuszban a magyar nyelv nehézségét taglaló szöveghelyek 62%-a (13 találat) állítja, hogy a magyar nyelv nehéz vagy nehezebb, mint a többi nyelv.

Az angol nyelvű alkorpuszban a *<difficult>* lexéma 19 találatot eredményezett,¹¹ amelyből 5 bizonyult semlegesnek vagy tagadónak (ez a találatok 26,32%-a). Például: „*This doesn't mean (sic!) that Hungarian is the most difficult language in the world but it is so different from...*”. (Lefordítva: „*Ez nem azt jelenti, hogy a magyar lenne a legnehezebb nyelv a világon, de ez más mint...*”)

A korpusznyelvészeti vizsgálat második felében megkíséreltem a magyar nyelvvel kapcsolatos, korlátozott érvényességű felhasználói attitűdvizsgálatot elvégezni az általam összegyűjtött szövegtesten. A 10 leggyakoribb szókapcsolatot a 2. és 3. táblázat mutatja. Az elemzés számára

¹¹ Az angol alkorpuszban más típusú beállításokkal kellett keresnem, mint a magyar alkorpuszban. A változtatás indoka az volt, hogy a legtöbb, vizsgálatba bevont angol nyelvű blog a legnehezebb nyelvek listájába sorolta a magyart, így muszáj volt a szöveggörnyezetet 5 szóra redukálnom a kereső kifejezés körül. Ha nem így tettem volna, akkor a számítógép – mivel a program a megadott szavakat keresi a szövegben – a „*Hungarian*” kifejezés körüli hamis találatokat is listába rendezi, ezek viszont más nyelvek jellemzésére vonatkoznak. Emiatt adott ki a program az első vizsgálatkor 51 találatot, amelyeknek – mint azt a későbbi eredmények mutatják – csak egy része volt helyes.

releváns kifejezéseket félkövérrel jelöltem ki. A kollokációs vizsgálat alapján megállapíthatjuk, hogy legnagyobb számban a jelenlegi elemzésben nem értelmezhető kötőszavak (*colligation*) szerepelnek. A releváns kifejezések között az angol korpuszban 22 alkalommal jelent meg a magyar nyelvre vonatkoztatva a *nehéz* melléknév, míg a tanulmány témáját tekintve semleges <*language*> főnév 42 alkalommal.

<i>Teljes kollokáció</i>	<i>Előfordulások száma</i>
the	117
is	50
to	50
in	45
of	45
language	42
and	36
a	30
that	26
difficult	22

2. táblázat A 10 leggyakoribb szókapcsolat az angol nyelvű alkorpuszban a <Hungarian> kulcsszóra. A program a megadott szó előtt és után is 5–5 szavas kontextust vizsgál.

A magyar nyelvű alkorpuszban több, a nyelvi nacionalizmus szerint is értelmezhető szókapcsolatot mutatott ki a program, viszont ezek előfordulási aránya kisebb, mint az angol alkorpusz esetében (mindösszesen 10 előfordulás). Egyértelműen ide sorolható a <*magyar nyelv*> + <*ápolás*>; <*elképesztő*>; <*nehéz*>; <*nemzeti*>; <*óvása*> szókapcsolat, amely illeszkedik a nyelvi fetisizmus szemantikai mezejébe: az ilyen szemléletmód a nyelvet szakrális tárgynak vagy gyámolításra, védelemre szoruló, élő entitásnak gondolja.

<i>Teljes kollokáció</i>	<i>Előfordulások száma</i>
és	7
alapvető	3
az	3
ápolása	2
elképesztő	2
mint	2
nehéz	2
nemzeti	2
óvása	2

3. táblázat A 10 leggyakoribb szókapcsolat a magyar nyelvű alkorpuszban a <magyar nyelv> kulcsszóra. (A kódolási hibák miatti értelmetlen találatokat nem szerepeltettem a táblázatban.)

A kvantitatív, korpusznyelvészeti módszertan szerint tehát a korpuszban valóban ki lehet mutatni a nyelvi nacionalizmus és a nyelvi fetisizmus jeleit: igaz, ezek mértékéről, tipikus szókészletéről és szemantikai mezejéről csak korlátozott érvényességű információkat

szerezhethünk. Az elemzés e fázisában biztosnak tűnik, hogy a korpuszban szerepelnek a vizsgálat szempontjából értékes elemek (13 releváns találat mutatható ki a magyar nyelvű szövegekben). Viszont a magyar nyelvű alkorpusz elemei közül nem tudhatjuk, hogy pontosan hány bejegyzést érintenek a vizsgált nyelvi ideológiák.

Az angol nyelvű alkorpusz ilyen irányú értelmezése azt mutatja, hogy a nem magyar anyanyelvű beszélők körében nem ismeretlen a magyar nyelv nehézségének mítosza (14 találat), viszont – a korpuszban felbukkanó találatok alapján – még nem tudhatjuk, hogy ez a nyelvi babona elterjedtnek számít-e. Mivel az angol nyelvű alkorpusz jóval terjedelmesebb, mint a magyar, azonban a találati arányok közel azonosak, így feltételezhetjük, hogy a magyar alkorpuszban hangsúlyosabbak lesznek a nyelvi ideológiák.

4.2 A korpusz elemzése kvalitatív módszertan (tartalomelemzés) segítségével

A korpuszt – a kevert módszertan alapelvei alapján – a tartalomelemzés módszerével is átvizsgáltam. Ez a típusú szövegelemzési metódus lehetőséget ad arra, hogy a vizsgált szövegtestet ne csupán „madártávlatból” ismerjük meg, hanem annak szemantikai szerkezetét és mezejét feltárhassuk. A magyar nyelvű szakirodalom szerint az ilyen típusú elemzés alkalmas a szövegekben „sorok között megbújó” előfeltevések, nyelvi ideológiák felismerésére és azonosítására. Ezért a nyelvészek a tartalomelemzést már több esetben is felhasználták vizsgálataikban (pl. Lanstyák 2011, Domonkosi 2007).

A tartalomelemzés módszerének megszületése körülbelül a huszadik század elejére tehető; egyik korai használati módja, a propangandaelemzés hasonlít e tanulmány módszertanához (a módszerről: Krippendorff 1995: 17; Krippendorff 2004: 8; Kérdő 2008). A második világháború kezdetétől az USA tudósai előszeretettel foglalkoztak a tömegkommunikációs eszközök és a közvélemény közötti kapcsolat feltárásával. A szövetségesek kiemelt figyelmet fordítottak a Harmadik Birodalom rádióadásaiiban megbújt, közvéleményt befolyásoló elemek azonosítására. Jelen dolgozat hasonló célokkal vizsgálja át a korpuszt: a cél itt viszont nem a szándékosan szövegekbe rejtett üzenetek azonosítása, hanem a bloggerek saját attitűdjének, nyelvi ideológiáinak felismerése a blogbejegyzésekben.

A magyar nyelvű blogbejegyzések alkorpusza mind témáját, mind szókincsét tekintve erőteljesen ezoterikus, stílusárnyalatát tekintve ünnepléses, máskor tudományosnak ható. Az általam minimális (tematikus) szűréssel összegyűjtött alkorpusz jóval erőteljesebben tartalmazza a nyelvi nacionalizmus és nyelvi fetisizmus ideológiáját, mint azt a kvantitatív korpusznyelvészeti elemzés elsőre sejtetni engedte. A <magyar nyelv> kifejezéshez a következő melléknevek és jelzők kapcsolódtak:

<mágikus>;
 <különleges>;
 <földöntúli>;
 <utánozhatatlan>;
 <csodálatos>;
 <kifejező>;
 <részletgazdag>;
 <borzasztó nehéz megtanulni>;
 <elképesztően változatos>;
 <egzotikus>;
 <érdekes>;
 <(magyar nyelv) tudása vágyott tudás>;
 <szép>;
 <egyedi>;
 <digitális kihalás fenyegeti>.

Azonban a nyelvi nacionalizmus ellenpéldáit is megtalálhatjuk az alkorpuszban. Néhány jellemző szókapcsolat:

<nyelvápolói ömleny>;
 <anyanyelvünk magas taurintartalmú mennyei manna és fülzsíroldó>;
 <nem nehéz, csak más>;
 <minden nyelv egyszerre könnyű és nehéz>.

A magyar nyelvű alkorpusz több esetben is tartalmazott naiv nyelvészeti eszmefuttatásokat például a magyar és az óegyiptomi nyelv közös gyökereiről; arról, hogy a nyelvünk tartalmazza a legtöbb „ős-etimont”; a finnugor eredetű szavaink nagyobb kifejezőerejéről. Ezek a „nyelvészeti elemzések” néhány esetben valóban tartalmazhatnak részigazságokat. (Példa: „Pontosan ugyanúgy hangzanak, mégis teljesen mást jelentenek. Ezeket a nyelvtudomány azonos alakú szavaknak nevezi.”)

A magyar nyelvű alkorpusz 15 bejegyzése közül 10-ben találtam meg a nyelvi nacionalizmus (például: *hun-magyar nyelv*) vagy nyelvi fetisizmus valamelyik elemét (*nyelvromlás*, *nyelvi mágikus eredete* stb.). A maradék 5 bejegyzés közül 2 semleges nézőpontú volt, 3 pedig a nyelvi nacionalizmus ellen érvelt. Az általam vizsgált szövegekben a nyelvi nacionalizmus szemantikai mezője leginkább a kincskereséshez („kiásni a nyelvi kincseket”; „a magyar nyelv rég elásott kincsei már tudatosan ékesítik gondolkodásunkat és beszédünket”), az étkezéshez („ízlelgetni, bontogatni” a szavakat) vagy a sámánizmushoz kapcsolódik („mágikus”; *a magyar nyelv az európai kultúrák előtt alakult ki; nem a Földről származik, hanem égi eredetű*).

Az angol nyelvű alkorpuszban természetesen nem tudjuk kimutatni a nyelvi nacionalizmust vagy a fetisizmust a magyar nyelvvel kapcsolatosan. A nem magyar anyanyelvű beszélők által írt megnyilatkozások csak olyan szempontból tudjuk átvizsgálni, hogy blogbejegyzéseikben milyen szemléletmóddal fordultak nyelvünk felé. Néhány magyar nyelvvel kapcsolatos észrevétel az angol nyelvű alkorpuszból:

<ferociously difficult language>;¹²
 <language's unique fearsomeness>;
 <a sense of national pride>;
 <One of the Most Difficult Language for Foreigners to Learn>;
 <the terror of Hungarian>;
 <Hungarian has some of the most difficult grammar rules>;
 <subtle cultural elements within Hungarian make it uniquely difficult to learn>.

Láthatjuk tehát, hogy az angol nyelvű alkorpusz bejegyzései elsősorban a magyar nyelv grammatikai változatosságát, egyéni jellegét emelték ki. Esetükben nem a nyelv gazdagsága vagy elképzelt paradicsomi eredete volt a legfontosabb, hanem a nyelvtani sajátosságok és egyéni kifejezésformák. Ennek alapján a nyelvünk több, „a tíz legnehezebb nyelv” válogatásba is bekerült. Az angol bejegyzések – érthető okokból – elsősorban a magyar nyelv elsajátíthatóságára fordították figyelmüket. Az angol korpuszban szereplő információk pontosabbak voltak, mint az anyanyelvi korpuszban szereplők: itt mindösszesen két súlyos tévedést találtam. Az egyik a magyar nyelvben szereplő nyelvtani esetek száma: a leginkább „elrettetésre szánt” blogbejegyzésekben ez a szám 30-ra is felkúszott. A másik tévedés, amelyet felfedeztem, a magyar nyelv eredetéhez kapcsolódott: az egyik angol nyelvű blogbejegyzés a magyar nyelvet az oroszsal párosítja, mivel a magyar szavak ötöde szláv eredetű. A szókészletből eredeztetett nyelvrokonság-elmélet tipikusan tekinthető a naiv nyelvészek körében.

¹² Magyarul: „kegyetlenül nehéz nyelv”, „a nyelv egyedülálló félelmetessége”, „egyfajta nemzeti büszkeség”, „egyike a legnehezebb, külföldiek által megtanulható nyelveknek”, „a magyar nyelv terrorja”, „a magyar nyelvnek van néhány igen bonyolult nyelvtani szabálya”, „a magyar nyelven belüli, finom, kulturális elemek teszik egyedülállóan nehezzé a megtanulását”.

Mi a helyzet tehát nyelvünk „hírhedt” problémáival az angol nyelvű alkorpuszban? Vizsgálataim szerint a 15 blogbejegyzésből 13-ban egyértelműek megemlítették a szerzők a magyar nyelv bonyolultságát, leküzdhetetlennek tűnő nyelvtani akadályait.

5. Összefoglalás

Tanulmányomban arra törekedtem, hogy a magyar nyelv nehézségének mítoszát a hungarológiában eddig kevésbé felhasznált magyar blogoszférán is elemezhessem. Ennek érdekében 15 magyar és 15 angol nyelvű blogbejegyzést gyűjtöttem össze. Az így felhalmozott szövegkorpuszt a nyelvi nacionalizmus és a nyelvi fetisizmus nyelvi ideológiáját keresve vizsgáltam át. Az eredményesebb elemzés miatt kevert módszertan segítségével először a klasszikus korpusznyelvészet eszköztárának segítségével KWIC-analízist, valamint kollokáció-vizsgálatot hajtottam végre a blogbejegyzéseken, azonfelül az összevethetőség miatt a vizsgálatokat elvégeztem a Magyar Nemzeti Szövegtár adatbázisán is. Az eredmények egyértelműen megmutatták, hogy a magyar nyelvhez kötődő szókapcsolatok alapján valóban kimutathatóak a korpuszban a keresett nyelvi ideológiák (a keresés 13 találatot eredményezett a magyar alkorpuszban, illetve 14 találatot az angol nyelvű alkorpuszban). Sajnos a kvantitatív, korpusznyelvészeti módszertan nem alkalmas arra, hogy bővebb magyarázattal szolgáljon a nyelvi ideológiákról, hiszen ezek „szövegközi” jelenségek, kulcsszavas kereséssel csak részben mutathatóak ki.

Mindezek miatt a keresést tovább folytattam a tartomelemzés kvalitatív szempontú vizsgálatával. Ekkor mind a 30 bejegyzést tartalmi csoportosításban, a magyar nyelvhez és kultúrához kötődő melléknevek összeszedésével újra elemeztem. Az ilyen fajta elemzési mód a szakirodalom szerint is alkalmasabb arra, hogy a nyelvi ideológiákról számot adjon a szövegekben (pl. Lanstyák 2011, Domonkosi 2007). Az elemzés során rögtön látszódott, hogy a magyar nyelvű alkorpusz nyelvi nacionalizmus szempontjából gazdagabb, mint amilyennek a kvantitatív elemzés során tűnt (15 bejegyzés közül 10-ben egyértelműen fölfedezhető a nyelvi nacionalizmus vagy fetisizmus).

Az angol nyelvű alkorpusz esetében – mivel nem anyanyelvű nyelvhasználók írták a blogbejegyzéseket – természetesen nem lehetett kimutatni a magyar nyelv iránti pozitív elfogultságot, amely a nyelvi nacionalizmus, illetve a nyelvi fetisizmus előfeltétele. A bejegyzéseket ezért a magyar nyelvvel szembeni attitűdök felmérésére használtam. Viszont az eredmények arra mutatnak, hogy a 15 bejegyzés közül 13-ban igazolható a „magyar az egyik legnehezebben elsajátítható nyelv” mítosza, amely nem feltétlenül áll kapcsolatban a nyelvi nacionalizmussal vagy fetisizmussal.

A tanulmány által szolgáltatott eredményeket a magyartanítás folyamatának jobbítására lehetne felhasználni: a jelen korpusz alapú elemzés kétségtelenül jelzi a magyar nyelvvel szembeni attitűdöket a külföldi nyelvtanulók esetében. A hungarológia speciális megoldásaival ezek az előítéletek felülírhatóak. Addig is az ilyen típusú elemzések segíthetnek monitorozni a magyarságtudomány eredményeinek közismertségét az idegen ajkú beszélők körében.

Irodalom

- Bayer Judit 2005. *A háló szabadsága*. Új Mandátum Könyvkiadó – Zsigmond Király Főiskola, Budapest.
- Bergh, Gunnar – Aimo, Seppänen – Trotta, Joe 1998. Language corpora and the internet: A joint linguistic resource. In: Renouf, Antoinette (ed.): *Explorations in Corpus Linguistics*. Rodopi, Amsterdam. 41–54.
- Bódi Zoltán 2010a. A blogok nyelvészeti aspektusai. *E-nyelv Magazin* 2010/3. <http://e-nyelvmagazin.hu/2010/09/10/a-blogok-nyelvészeti-aspektusai/>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Bódi, Zoltán 2010b. *Infoszótár*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

- Bögel György 2006. *Blogvilág*. HVG Kiadó, Budapest.
- Borgulya Ágnes – Háhn Judit 2013. The Role of Blogging in Corporate Communication and its Application by Hungarian Companies. In: Schmidt, Christopher M. – Dimant, Ainar – Lehtonen, Jaakko – Nielsen, Martin (eds.): *Kulturspezifisk in der europäischen Wirtschaftskommunikation*. Springer Verlag, Baden. 181–194.
- Crystal, David 2006. *Language and the Internet*. Cambridge University Press, New York.
- Crystal, David 2011. *Internet Linguistics – A student guide*. Routledge, London / New York.
- Csala Bertalan 2005. Van-e olyan műfaj, hogy blog? In: Balázs Géza – Bódi Zoltán (szerk.): *Az internetkorszak kommunikációja. Tanulmányok*. Gondolat, Budapest. 89–110.
- Csala Bertalan 2010. A blog műfajáról. *E-nyelv Magazin 2010/3*. <http://e-nyelvmagazin.hu/2010/09/10/a-blog-mufajarol/>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Delwiche, Aaron 2005. Agenda-setting, opinion leadership, and the world of web logs. *First Monday (December) 10. 12*. <http://ojs-prod-lib.cc.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/1300/1220>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Domonkosi Ágnes 2007. Nyelvi babonák és sztereotípiák: a helyes és a helytelen a népi nyelvészeti szemléletben. In: Domonkosi Ágnes – Lanstyák István – Posgay Ildikó (szerk.): *Műhelytanulmányok a nyelvveléslésről*. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 71. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 141–153.
- Eröss Csaba 2009. *Blogok marketing alkalmazása Magyarországon*. Szakdolgozat, Budapesti Gazdasági Főiskola. http://elib.kkf.hu/edip/D_14749.pdf. Elérés: 2015-08-17.
- Gruhl, Daniel – Guha, R. – Liben-Nowell, David – Tomkins, Andrew (2004): *Information diffusion through Blogspace*. Elhangzott: WWW2004 blog workshop, <http://www.www2004.org/proceedings/docs/1p491.pdf>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Háhn Judit 2011. *Promóciós műfajok a virtuális térben*. PTE Nyelvtudományi Doktori Iskola, Pécs.
- Herring, Susan C. – Scheidt, Lois Ann – Bonus, Sabrina – Wright, Elijah 2004. *Bridging the gap: A genre analysis of weblogs*. Elhangzott: 37th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS-37), Los Alamitos, CA: IEEE.
- <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.160.939&rep=rep1&type=pdf> (Elérés: 2015. október 23.)
- Horváth József 2009. Hungarian university students' blogs in EFL: Shaping language and social connections. *TESL-EJ: Teaching English as a Second or Foreign Language 12: (4): 1–9*.
- Jóri Anita 2012. „Hiányolom a szeparált highpass filtert az envelope controller filter device-ből”. Az elektronikus szaknyelvről dióhéjban. In: Gecső Tamás – Sárdi Csilla (szerk.): *Nyelvi funkciók – stílus és kapcsolat*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 139–145.
- Jóri Anita 2015. Metaforikus nyelvi kifejezések vizsgálata a „funkkal szaggatott androidtechno” színterén. In: Folmeg Márta – Jóri Anita (szerk.): *Világ és nyelv szenvedéllyel. Köszöntő kötet Gecső Tamás 60. születésnapjára*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 288–296.
- Juhász Valéria 2013. A blog műfaji attribútumai. In: Tóth Szergej (szerk.): *Társadalmi változások – nyelvi változások. Alkalmazott nyelvészeti kutatások a Kárpát-medencében*. A XXII. MANYE-kongresszus előadásai. MANYE – Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Budapest–Szeged. 155–158. <http://mek.oszk.hu/11700/11730/11730.pdf> (Elérés: 2015. október 23.)
- Kérdő Andrea 2008. A tartalomelemzés elméleti és gyakorlati alkalmazása. Szakdolgozat, Budapesti Gazdasági Főiskola. http://elib.kkf.hu/edip/D_13763.pdf (Elérés: 2015. október 23.)
- Krippendorff, Klaus 1995. *A tartalomelemzés módszertanának alapjai*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Krippendorff, Klaus 2004. *Content Analysis – An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks – London – New Delhi, Sage Publications.
- Krishnamurthy, Sandeep 2002. *The multidimensionality of blog conversations: The virtual enactment of September 11*. Elhangzott: AOIR Internet Research 3.0: Net/Work/Theory, Maastricht The Netherlands: October 13–16 2002.
- Kumar, Ravi – Novak, Jasmine – Raghavan, Prabhakar – Tomkins, Andrew 2003. *On the bursty evolution of blogspace*. Elhangzott: Twelfth International World Wide Web Conference, Budapest, Hungary. <http://www1.se.cuhk.edu.hk/~hcheng/seg5010/slides/bursty-www03.pdf>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Lanstyák István 2009. *Nyelvművelés, nyelvtervezés, nyelvmenedzselés. Jazyková, kulturá, jazykové plánovanie, jazykový manažment*. Stimul, Pozsony – Bratislava. http://ht.nytud.hu/download/Lanstyak_Istvan_Nyelvalakitas.pdf (Elérés: 2015. október 23.)
- Lanstyák István 2011. Nyelvi problémák és nyelvi ideológiák. In: Hires-László Kornélia – Karmacs Zoltán – Márku Anita (szerk.): *Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban*. A 16. Előnyelvi Konferencia előadásai. Tinta Könyvkiadó, Budapest – Beregszász. 48–58. http://web.unideb.hu/~tkis/li_nyelvi_problemak_es_nyelvi_%20ideologiak.pdf (Elérés: 2015. október 23.)
- Lanstyák István 2014. *Nyelvalakítás és nyelvi ideológiák*. Comenius Egyetem, Pozsony. http://web.unideb.hu/~tkis/lanstyak_istvan-nyelvalak_es_nyelvi_ideol_2014.pdf. (Elérés: 2015. október 23.)

- Marlow, Cameron 2006. *Linking without thinking: Weblogs, readership and online social capital formation*. Elhangzott: International Communication Association Conference, Dresden, Germany. <http://cameronmarlow.com/media/marlow-2006-linking.pdf>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Miller, Carolyn R. – Shepherd, Dawn (2004): *Blogging as Social Action: A Genre Analysis of the Weblog Into the Blogosphere: Rhetoric, Community, and Culture of Weblogs*. http://conservancy.umn.edu/bitstream/handle/11299/172818/Miller_Blogging%20as%20Social%20Action.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Elérés: 2015. október 23.)
- Mishne, Gilad – Glance, Natalie 2006. *An Analysis of Weblog Comments*. <http://leonidzhukov.net/hse/2011/seminar/papers/www2006-blogcomments.pdf>. (Elérés: 2015. október 23.)
- Nádasdy Ádám 2003. *Mi köze a nyelvnek a társadalomhoz?* http://seas3.elte.hu/delg/publications/modern_talking/mi_koze_a_nyelvnek_a_tarsadalomhoz.html (Elérés: 2015. október 23.)
- Oravecz Csaba – Váradi Tamás – Sass Bálint 2014. The Hungarian Gigaword Corpus. In: *Proceedings of LREC 2014*. (A Magyar Nemzeti Szövegtár alkotói által kért hivatkozási forma.)
- Laihonen, Petteri 2009. A magyar nyelvi standardhoz kapcsolódó nyelvi ideológiák a romániai Bánságban. In: Lanstyák István – Menyhárt József – Szabó Mihály Gizella (szerk.): *Tanulmányok a kétnyelvűségről IV*. Dunaszerdahely, Gramma. 47–77.
- Petykó Márton 2012. A blog műfaji jellemzőinek korpuszalapú vizsgálata. *Magyar Nyelvőr* 136/1: 45–72.
- Porkoláb Ádám. 2015. Az iskolában elsajátított írott nyelvi norma presztízse az internetes kommunikációban. *Iskolakultúra* 25/11: 75–89.
- Rebecca Blood 2002. *The Weblog Handbook: Practical Advice on Creating and Maintaining Your Blog*. Cambridge MA: Perseus Publishing.
- Szepes Gyula 1986. *Nyelvi babonák*. Gondolat Kiadó, Budapest. <http://mek.niif.hu/01600/01688/01688.htm> (Elérés: 2015. október 23.)
- Tolcsvai Nagy Gábor 2009. Ideologikus nyelvészeti sztereotípiák a magyar nyelvről. In: Borbély Anna – Vančóné Kremmer Ildikó – Hattyár Helga (szerk.): *Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák*. Tinta Könyvkiadó, Budapest – Dunaszerdahely – Nyitra. 75–85.
- Váradi Tamás 2001. Kontrasztív szemantikai kutatások párhuzamos korpusz segítségével. In: Gecső Tamás (szerk.): *Kontrasztív szemantikai kutatások*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 268–275.
- Winer, Dave 2002. *History of weblogs*. <http://oldweblogscomblog.scripting.com/historyOfWeblogs> (Elérés: 2015. október 23.)

Porkoláb, Ádám

**A corpus linguistic analysis of linguistic nationalism and fetishism
in Hungarian and English language blog posts**

In my paper I aimed to analyze in the Hungarian blogosphere the myth which claims that Hungarian is a difficult language. To this end, I collected 15 Hungarian and 15 English blog posts. I examined this corpus of texts from the perspective of linguistic nationalism and linguistic fetishism. In order to obtain better results I employed a mixed method, whereby I first performed a KWIC analysis and a collocation analysis with given keywords on the blog entries as well as on the database of the Hungarian National Corpus. This was followed by a qualitative analysis of content.

During the analysis it emerged that the Hungarian subcorpus is richer in the area of linguistic nationalism than it first appeared to be during the quantitative examination. In the case of the English language subcorpus – given that non-native speakers wrote the blog posts – the positive bias towards the Hungarian language naturally could not be observed. The results indicate that the myth of Hungarian being “one of the hardest languages to master” is observable in 13 out of 15 English language posts.